

H. VAN DEN BERG VERTELT OVER
DE ALGEMENE ARBEIDERS BOUWVERENIGING BUSSUM.

Aan het woord: Henk van den Berg, geboren op 23 februari 1904 in Bussum, zoon van Johannes (Jan) van den Berg (geboren in Bussum op 29 augustus 1874 - overleden in Soestdijk op 16 november 1958) en Maria Lutgenau (geboren in Roermond op 15 juni 1873 - overleden in Soestdijk op 16 augustus 1962).

Hij belde mij op vanwege mijn oproep in het Contactblad om iets te schrijven over "het huis waarin u woont". Nou, Henk woont al 70 jaar in de Adelheidstraat. Het was zijn vader Jan die samen met Piet Ledder de Algemene Arbeiders Bouwvereniging (afgekort: AAB) oprichtte. In een van de huizen die de AAB bouwde, woont Henk nog steeds.

Het echtpaar Jan van den Berg en Maria Lutgenau.

De oprichting.

Volgens de notulenboeken die in het bezit zijn van Henk staat te lezen, dat op 13 augustus 1912 in "lokaal Bree aan de Heerenstraat no. 16" de oprichting plaatsvond van de Algemeene Arbeiders Bouwvereniging "Bussum". Met de nadruk op "Algemeene", want de opzet was om huizen te bouwen voor alle gezindten ongeacht geloof, rang of stand. Iedereen kon lid worden van de AAB en zo in aanmerking komen voor een woning.

Als architect werd K.P.C. de Bazel aangetrokken; een goede vriend van Jan van den Berg. Dit ging niet zonder slag of stoot: in de ledenvergadering van 27 september 1912 moest er gestemd worden over De Bazel. Sommige leden vonden hem te duur. Na veel gepraat volgde de stemming: de overgrote meerderheid bleek toch voor De Bazel, enkelen stemden blanko en er waren geen tegenstemmers.

K.P.C. de Bazel (1869-1923)

Jan van den Berg werd gekozen tot voorzitter van de nieuwe vereniging. Vanwege zijn vooruitstrevendheid werd hij al snel betiteld als "rooie". Met het gevolg dat de ruiten van de woning aan de Verbindingslaan, waar het gezin toen woonde, regelmatig werden ingegooid of werden besmeurd met poep; de luiken voor de ramen waren geen overbodige luxe!

De bouw.

Het entreegeld voor de bouwvereniging bedroeg f 25,00. Dit bedrag werd door de leden per f 0,10 bij elkaar gespaard. De eerste huizen die de AAB bouwde kwamen in 1917 aan de Keizer Ottostraat. De aannemers waren: Dikstaal en Vahrmeijer. Er werden 6 typen woningen gebouwd; aangeduid met: A, B, C, D, E en F. Het verschil zat in het aantal benedenkamers. De A-typen hadden alleen een woonkamer, een keuken plus was- en spoelhok (bijkeuken) en een w.c. aangebouwd aan de keuken. De B-typen hadden een kamer/keuken en woonkamer. De C-typen hadden een aparte zitkamer. De typen D, E en F hadden allen een huis- en zitkamer met al dan niet uitgebouwde bijkeukens. De beginhuren van de woningen bedroegen:

voor type A: f 2,30 plus voor de kelder f 0,19	= f 2,49;
voor type B: f 2,70 plus voor de kelderkast f 0,14	= f 2,84;
voor type C: f 3,10 plus voor de kelder f 0,21	= f 3,31;
voor type D: f 3,15 plus voor de kelder f 0,18	= f 3,33;
voor type E: f 3,15 plus voor de kelder f 0,22	= f 3,37;
voor type F: f 4,10 plus voor de kelder f 0,24	= f 4,34.

De huur werd wekelijks opgehaald. De huurder kreeg dan een stempel op zijn huurkaart. In augustus 1969 is dit afgeschaft en ging de huurbetaling per bank of giro.

Als er nieuwe bewoners kwamen, kregen deze een huurreglement. Hierin stond te lezen wat er mocht, maar vooral wat er niet mocht, bijvoorbeeld niet onderverhuren, geen was- of beddegoed aan de voorgevel hangen, geen winkel beginnen, geen karren in de tuin stallen en op zon en feestdagen mocht er helemaal geen kleding of wasgoed te drogen of te luchten worden gehangen. Ook mochten de wanden niet behangen worden. Dit om eventueel ongedierte te voorkomen. Werd er toch ongedierte geconstateerd dan diende dit onverwijld aan het bestuur te worden meegedeeld.

De dure hoekwoningen stonden vaak leeg of werden bewoond door onderwijzers of beampten. Als er huizen opgeleverd werden, konden de leden van de bouwvereniging komen kijken welk huis zij wilden huren. De oplevering werd kenbaar gemaakt door het luiden van een bel bij de direktieket.

De woningen aan de Adelheidstraat werden gebouwd in 1917 en aan de K.P.C. de Bazelstraat in 1923.

Dat de bouw een succes was, was zelfs in België bekend. Henk herinnerde zich dat omstreeks 1930 de gemeenteraden van Brussel en Antwerpen inclusief de burgemeesters een kijkje kwamen nemen bij de arbeiderswoningen. Zij werden door vader Jan van den Berg persoonlijk ontvangen en rondgeleid.

In de loop van de jaren zijn de woningen aangepast aan de "eisen" van deze tijd. Maar het huis waar Henk in woont, Adelheidstraat 10, is als enige nog in de bijna oorspronkelijke staat. Met prachtige binnendeuren en een schitterend betegelde schouw, die volgens de bestekvoorwaarden f 5 per m² inkoop kostte. Dit huis zou eigenlijk als herinnering in deze oude staat moeten blijven.

We zijn inmiddels in het 81ste jaar dat de bouwvereniging bestaat. Aan het 75-jarig bestaan herinnert een gedenksteen in de woning aan de Huizerweg 148-150.

Jeugtherinneringen.

Ondanks het feit dat Jan van den Berg een zeer druk leven leidde heeft Henk een fantastische jeugd gehad. Hij herinnert zich nog goed dat Henk en zijn twee broertjes samen met vader op zondag naar barbier Wiebe de Boer in de Raadhuisstraat gingen. Daar stonden midden in de zaak twee scheerstoelen en rondom banken. De zoon van Wiebe zeepte in en Wiebe scheerde de klanten. Als vader geschoren was, liepen ze met z'n vieren naar Weesp. Onderweg vertelde vader van alles over de natuur en werden er vele vogelnestjes voorzichtig bekeken. Tijdens de tocht dronk vader een biertje en deelden de drie broers een kogelflesje. Bij het station in Weesp kocht vader vier treinkaartjes en ging het weer richting Bussum, waar aan een prachtige dag dan een einde kwam.

Toen de jongens groter werden bezocht het gezin regelmatig concerten en toneelvoorstellingen. Henk heeft Huub Bouwmeester nog zien optreden. Ook met de buurtkinderen trok vader op. Vaak liepen ze met z'n allen naar de leemkuil in Blaricum, waar heerlijk gespeeld werd.

Henk van den Berg is later plateelschilder geworden bij fabriek De Distel in Amsterdam. Hoe zijn leven verder verliep kunt u lezen in een volgend Contactblad.

Joke Vos